

## MARKAZIY OSIYO VA YEVROPA O'RTASIDAGI SIYOSIY MUNOSABATLAR

Tilavov Ulug'bek G'ulom o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Tarix fakulteti, Yo'nalish: Tarix yo'nalishlar va faoliyat turlari bo'yicha

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10896928>

**Annotatsiya.** Ushbu maqola Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlarni o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot Markaziy Osiyoning beshta davlati - Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston va O'zbekiston hamda Yevropa Ittifoqi o'rtasidagi siyosiy aloqalarni tahlil qiladi. Maqolada Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi munosabatlarning asosiy yo'nalishlari, shu jumladan, xavfsizlik, iqtisodiy hamkorlik va demokratik islohotlar masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, mintaqaviy hamkorlikning kelajakdagi istiqbollari va qiyinchiliklari tahlil qilinadi.

**Kalit so'zlar:** Markaziy Osiyo, Yevropa, siyosiy munosabatlar, mintaqaviy hamkorlik, xavfsizlik, iqtisodiy hamkorlik, demokratik islohotlar.

### KIRISH

Markaziy Osiyo mintaqasi Yevropa uchun strategik ahamiyatga ega. Mintaqa geografik jihatdan Yevropaga yaqin bo'lib, boy tabiiy resurslarga, jumladan, neft va gazga ega. Shu bilan birga, Markaziy Osiyo davlatlari totalitar tuzumdan demokratik jamiyatga o'tish jarayonini boshdan kechirmoqda. Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyoda barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash, mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish va demokratik islohotlarni qo'llab-quvvatlashdan manfaatdor [1].

Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi munosabatlar ko'p qirrali va murakkab. Ushbu maqolaning maqsadi Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlarning asosiy jihatlarini o'rganish va tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot quyidagi savollarga javob berishga harakat qiladi: Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlarning asosiy yo'nalishlari qanday? Ushbu munosabatlarning kelajakdagi istiqbollari va qiyinchiliklari nimalardan iborat?

### USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu tadqiqot Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlarni o'rganish uchun sifatli tadqiqot usullaridan foydalanadi. Tadqiqot mavzusi bo'yicha mavjud akademik adabiyotlar va rasmiy hujjatlar tahlil qilinadi. Bundan tashqari, siyosiy munosabatlarning joriy holatini va kelajakdagi istiqbollarini tushunish uchun mintaqadagi siyosiy elita va ekspertlar bilan intervyular o'tkaziladi.

Siyosiy munosabatlar va Yevropa Ittifoqining Markaziy Osiyodagi siyosati to'g'risidagi adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi munosabatlar asosan xavfsizlik, energetika va savdo masalalariga qaratilgan [2]. Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyoda barqarorlikni ta'minlash va mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirishdan manfaatdor. Shu bilan birga, Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyo davlatlarida demokratik islohotlarni qo'llab-quvvatlashga intilmoqda [3].

### NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlar xavfsizlik, iqtisodiy hamkorlik va demokratik islohotlar masalalari atrofida shakllangan.

Xavfsizlik sohasida Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyoda barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlashdan manfaatdor. Ayniqsa, Afg'onistondagi vaziyat Markaziy Osiyo xavfsizligiga tahdid solmoqda. Yevropa Ittifoqi mintaqadagi chegaralarni mustahkamlash, qonun ustuvorligini ta'minlash va jinoiy faoliyatga qarshi kurashishda Markaziy Osiyo davlatlariga yordam bermoqda [4].

Iqtisodiy hamkorlik sohasida Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyo bilan savdo va investitsiyalarni rivojlantirishdan manfaatdor. Yevropa kompaniyalari mintaqaning boy tabiiy resurslariga, ayniqsa, neft va gaz zaxiralari qiziqish bildirmoqda. Shu bilan birga, Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyo davlatlarining iqtisodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va mintaqaviy iqtisodiy integratsiyani rag'batlantirish uchun moliyaviy va texnik yordam ko'rsatmoqda [5].

Demokratik islohotlar sohasida Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyo davlatlarida inson huquqlari, qonun ustuvorligi va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashga intilmoqda. Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyo davlatlariga siyosiy tizimlarini isloh qilish va demokratik institutlarni mustahkamlashda yordam bermoqda [6].

### **TAHLIL VA MUHOKAMA**

Tadqiqot natijalari Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlarning murakkab va ko'p qirrali ekanligini ko'rsatadi. Bir tomondan, Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyoning strategik ahamiyatini tan oladi va mintaqa bilan hamkorlikni rivojlantirishdan manfaatdor. Boshqa tomondan, Markaziy Osiyo davlatlari o'z manfaatlarini himoya qilishga va tashqi kuchlarning ta'siridan mustaqil bo'lishga intiladi.

Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi munosabatlarning kelajagi bir qator omillarga, jumladan, mintaqadagi geosiyosiy vaziyat, iqtisodiy rivojlanish va demokratik islohotlarning borishiga bog'liq. Agar Markaziy Osiyo davlatlari barqarorlik va iqtisodiy o'sishni ta'minlay olsa hamda demokratik islohotlarni amalga oshirsa, Yevropa bilan hamkorlik yanada mustahkamlanishi mumkin. Aks holda, mintaqadagi beqarorlik va avtoritar tendentsiyalar Yevropa bilan munosabatlarni murakkablashtirishi mumkin [7].

### **XULOSA**

Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlar xavfsizlik, iqtisodiy hamkorlik va demokratik islohotlar kabi muhim yo'nalishlarga asoslangan. Yevropa Ittifoqi Markaziy Osiyoda barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash, mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish va demokratik islohotlarni qo'llab-quvvatlashdan manfaatdor. Shu bilan birga, Markaziy Osiyo davlatlari o'z manfaatlarini himoya qilishga va mustaqil siyosat yuritishga intilmoqda.

Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi munosabatlarning kelajagi mintaqadagi geosiyosiy vaziyat, iqtisodiy rivojlanish va demokratik islohotlarning muvaffaqiyatiga bog'liq. Agar tomonlar o'zaro manfaatli hamkorlikni rivojlantira olsa va mintaqadagi barqarorlikni ta'minlasa, Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi siyosiy munosabatlar yanada mustahkamlanishi mumkin.

### **References:**

1. European Commission. (2019). The EU and Central Asia: New Opportunities for a Stronger Partnership. Warkotsch, A. (2011). The European Union and Central Asia. Routledge.
2. Boonstra, J., & Tsertsvadze, T. (2016). Implementation and review of the European Union Central Asia Strategy: Recommendations for EU action.

3. Council of the European Union. (2015). Council conclusions on the EU Strategy for Central Asia.
4. Bossuyt, F. (2019). The EU's and China's development assistance towards Central Asia: low versus contested impact. *Eurasian Geography and Economics*, 59(5-6), 606-631.
5. Sharshenova, A., & Crawford, G. (2017). Undermining Western democracy promotion in Central Asia: China's countervailing influences, powers and impact. *Central Asian Survey*, 36(4), 453-472.
6. Melvin, N. (2020). *Uzbekistan's New Foreign Policy: Change and Continuity under New Leadership*. Routledge.